

# Forslag om endringer i gravferdsloven og kirkeloven

Høringsnotat juni 2010

## Høringsuttalelse fra Norges Kristne Råd

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet(FAD) sendte 30.06.10 ut på høring et notat med forslag til endringer i gravferdsloven og kirkeloven. Norges Kristne Råd takker for anledningen til å uttale seg i saken, men vil samtidig peke på at FAD ved å sende ut et slikt notat i ferietiden i realiteten forkorter den reelle høringsfristen. For en paraplyorganisasjon som NKR er dette vesentlig ettersom vi i vårt arbeid skal forsøke å finne frem til omforente synspunkter fra mer enn 20 medlemskirker.

Vi vil også peke på praksisen med å være selektiv i forhold til hvem som inviteres av departementet til å avgi høringsuttalelse. I denne saken som i andre religionspolitiske saker inviteres Dnk på lokalt nivå mens andre tros- og livssynssamfunn ikke får tilsvarende invitasjon. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Islamsk Råd Norge og Norges Kristne Råd er invitert som paraplyorganisasjoner. Utover dette er Den katolske kirke og Humanetisk Forbund invitert særskilt. Vi mener at alle registrerte tros- og livssynssamfunn skal behandles likt og ber departementet for ettertiden i det minste sørge for at alle registrerte tros- og livssynssamfunn inviteres til relevante høringer.

Hovedformålet med endringsforslagene i gravferdsloven er å legge bedre til rette for ivaretagelse av behovene til religiøse og livssynsmessige minoriteter i forbindelse med gravferd.

NKR slutter seg i hovedsak til de foreslåtte endringene men vil knytte noen kommentarer til enkelte av dem. Overskriftene referer til høringsnotatets kapitelinndeling.

### 4.1 Kunnskap, kjennskap og samhandling

NKR støtter forslaget om et lovfestet kontaktforum på kommunenivå mellom gravferdsetaten og representanter for tros- og livssynssamfunn. Vi deler departementets syn på at størst mulig nærhet mellom forvaltningsmyndigheten og dem som i alminnelighet forestår gravleggingen er vesentlig. Vi er imidlertid tvilende til om begrepet "som er virksomme i kommunen" er presist nok. Trossamfunn som mottar kommunale tilskudd etter trossamfunnsloven kan ha medlemmer i en kommune uten å ha virksomhet i kommunen. Mener man at trossamfunn som har uregistret virksomhet i form av bibel- eller husgrupper, eller annen forsamlingsvirksomhet skal innkalles? Eller er det grupper eller lokale menigheter som er registrert for eksempel i enhetsregisteret som skal innkalles? I andre tilfeller vil virksomheten være registrert i et tettsted der et stort antall medlemmer kan være bosatt i nabokommunen og høre til gravplasser der. Det kan tenkes at dette tros- eller livssynssamfunnet og også gravferdsmyndigheten i nabokommunen vil finne det formålstjenlig at trossamfunnet delta på tilvarende møte i denne kommunen.

I og med at man gjennom denne paragrafen legger en lovfestet forpliktelse på gravferdsetaten bør forpliktelsen tydeliggjøres. Omvendt kan denne forpliktelsen forstås som en rettighet for tros- og livssynssamfunn. Derfor bør formuleringen være så presis at forvaltningsmyndigheten vet når den har ivarett sin forpliktelse og de som ved dette har en rettighet vet når de har fått denne rettigheten oppfylt. En slik presisering kan evt. skje i forskrift til loven.

På den annen side er det så stor variasjon i kommune-Norge at et årlig møte mellom andre tros- og livssynssamfunn og gravferdsetaten vil oppleves overflødig. I enkelte små landkommuner med spredt bosetting kan det gå måneder og til og med år mellom en begravelse i regi av andre trossamfunn enn Den norske kirke. Det bør vurderes om det i en eventuell forskrift til loven kan tas med at dette hyppighetskravet kan fravikes dersom de berørte parter er enige om det.

#### **4.2 Hovedbestemmelse om hensynet til avdødes religion eller livssyn.**

Vi er tilfreds med at Regjeringen sterkt understreker at det er det offentlige ansvar å legge til rette for at mennesker uavhengig av religiøs bakgrunn skal kunne bli gravlagt i samsvar med egen religiøs overbevisning. Norges Kristne Råd er enig i at forvaltningen av allmenne gravplasser er det offentlige ansvar. Den norske kirke har i hovedsak hatt det praktiske ansvar for dette. Dette har lange tradisjoner både fordi kirkegårdsanlegg i hovedsak har vært plassert i tilknytning til kirkebygningen og fordi man inntil for 165 år siden var enerådende som trossamfunn i Norge. Dessuten foregår de aller fleste gravferder i regi av dette trossamfunn.

Det er ulike oppfatninger blant norske kirkesamfunn om det er prinsipielt ideelt at et trossamfunn har en slik oppgave. På den annen side er det, som høringsnotatet viser til, foretatt flere undersøkelser som viser at brukernes erfaring er at Den norske kirke forvalter dette ansvaret på en god måte. Norges Kristne Råd tar til etterretning at forslaget til endringene i gravferdsloven bygger på det brede forliket i Stortinget om stat og kirke som forutsetter at dagens praksis videreføres.

Vi er noe i tvil om hva begrepet "faneparagraf" innebærer, men slutter oss til forslaget om et nytt første ledd i gravferdsloven § 1, som allment fastslår at gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn.

#### **4.3 Særskilt tilrettelagte graver**

NKR er tilfreds med at kommuner som ikke selv har tilrettelagt graver tilpasset spesielle behov, er forpliktet til å dekke kostnadene for slike i en annen kommune. Vi tror også at etableringen av kontaktforumet mellom forvaltningsmyndigheten og trossamfunnene kan bidra til at man i større utstrekning finner gode løsninger lokalt. Den såkalte "faneparagrafen" vil etter vår oppfatning også bidra til å legge et visst press på kommunene til å finne løsninger.

#### **4.4 Kirkegård – betegnelse og beliggenhet**

NKR støtter endringsforslagene mht betegnelse og krav til beliggenhet. Vi forstår endringsforslaget utelukkende som en juridisk term som ikke medfører en rett for noen gruppe til å kreve lokalt å endre betegnelsen på fra kirkegård til gravlund der førstnevnte er innarbeidet og der gravlunden er knyttet til en kirkebygning. Videre støtter vi opphevelsen første ledd andre punktum i § 2 om krav til beliggenhet ved anleggelse av nye gravplasser.

#### **4.5 Fra vigsling av kirkegård til seremoni på gravlund**

Med innføringen av den såkalte "faneparagrafen" i § 2 sier det seg selv at lovverkets begrepsbruk og innholdsbestemmelse knyttet til innvielse av nye gravlunder bør endres. Vi støtter departementet i at forholdet bør lovreguleres slik at loven stiller krav til utformingen av slike seremonier. Lovforslaget sier imidlertid ikke noe om hvem som eventuelt er klageinstans og ankeinstans ved eventuelle klagesaker. Det mener NKR er en svakhet. Vi vil også her stille spørsmål ved om betegnelsen "som er virksomme" på stedet er presis nok. Jfr. kommentar til pkt 4.1 ovenfor.

NKR vil peke på at høringsnotatet i for liten grad beskjeftiger seg med problemstillinger knyttet til de trossamfunn som betrakter gravlunden som et hellig sted og som av den grunn både vektlegger betydningen av vigsling, at det reises et kors på gravlunden i hvis skygge de døde kan hvile under og at det er anledning til messer og andre seremonier også etter at gravferden har funnet sted.

NKR mener overskriften i forslag til § 5 bør være mer presis ettersom seremoni på gravlund kan være noe annet enn vigslingsritualer. Jfr ovenstående. Vi foreslår derfor at overskriften endres til *"Seremoni ved innvielse av ny gravlund"*.

#### **4.8.2 Saksbehandlingsregler vedrørende krematorium og gravlund**

NKR støtter forslaget om at menighetsmøtet i Den norske kirke skal opphøre å være saksbehandlingsorgan for visse saker vedrørende gravferdsforvaltningen. Fellesrådet forvalter sitt mandat på vegne av kommunen og ikke på vegne av et trossamfunn og er også et representativt organ med base i menighetsrådene. Dette prinsippet styrkes av forslaget til opphevelse av gravferdsloven § 4. 3. ledd.

På den annen side vil NKR bemerke at vi finner utformingen av § 4 prinsipielt betenkelig. Med mindre gravlundene er en del av arealet knyttet til kirkebygningen mener vi det er ulogisk at bispedømmerrådet skal ha en generell rolle i forbindelse av anlegg og utvidelse og andre endringer av gravlund. Organer i Den norske kirke bør da være høringsinstans. Det samme bør andre tros- og livssynssamfunn i kommunen. Kirkelig fellesråds forvaltningsansvar bør være driftsmessig og ikke anleggsmessig. Vi vil i denne forbindelse peke på Fylkesmannen som en mulig instans på dette området.

#### **6.2 Harmonisering med barneloven**

NKR har ingen kommentarer til forslaget om harmonisering med barneloven. Vi vil imidlertid peke på at FAD burde benyttet denne anledning til også å sørge for en harmonisering av bestemmelsene i kirkelovens § 3 og Trossamfunnslovens § 5 om barns tilhørighet til trossamfunn. Det er prinsipielt betenkelig ut fra det likebehandlingsperspektiv som ligger til grunn for stat-kirkeforliket fra 2008 og Norges vedtatte menneskerettighetsforpliktelser at lovgivningen innehar denne type forrangsbestemmelser mht til barns tilhørighet til trossamfunn. Dette misforholdet er også en stadig tilbakevendende årsak til de vanskene som oppstår som følge av elektronisk kontroll med medlemslistene i trossamfunn

NKR har med interesse merket seg at Kirkerådet for Dnk under sak KR 017/10 har fattet følgende vedtak:

*Kirkerådet ber administrasjonen i samarbeid med Norges Kristne Råd å arbeide videre med tilhørighet og forrangsbestemmelsen i kirkeloven § 3 for å sikre likebehandling mellom tros- og livssynssamfunn.*

Fra alle frikirkeene innen NKR er det et uttrykt ønske om harmonisering av disse paragrafene, for å skape en likebehandling mellom trossamfunn med hensyn til medlemskap. Vi mener at FAD sitter inne med tilstrekkelig kunnskap til å forstå at det er tid for å ta tak i dette snarest.

#### **6.6 Krav om medlemskap i Den norske kirke for lærere ved teologisk fakultet.**

NKR støtter forslaget om å ta bort kravet om medlemskap i Dnk for lærere ved det Teologiske fakultet.

#### **7. Økonomiske konsekvenser**

NKR er av den oppfatning at departementet undervurderer de økonomiske konsekvensene av de foreslåtte lovendringene. Etter vår oppfatning vil investeringskostnader f. eks knyttet til avsetning av tilpassede reservegraver for ulike tros- og livssynsminoriteter og økt kjølelagerkapasitet øke. Dessuten vil driftskostnadene øke som følge av økte kompetansekrav til gravferdsansatte, etablering møteplasser for samarbeid med tros- og livssynssamfunn mm.